

Gezocht: wereldverbeteraar

Rik Coolsaet

Elf september ligt nu twee jaar en twee oorlogen achter ons. Is de wereld veranderd ? Dat was immers voorspeld. De dingen zouden nooit meer zijn zoals voorheen. Het begin van een nieuw tijdperk.

Een historische gebeurtenis is een gebeurtenis die onze kijk op de dingen ingrijpend wijzigt en precies daardoor aanzet tot handelen dat zonder die gebeurtenis niet zou zijn gebeurd. Een historische gebeurtenis wordt dus gemeten aan de mate waarin wij onze manier van denken wijzigen. En als dit denken wijzigt, dan wijzigt ook de geschiedenis. Is uw kijk op de dingen ingrijpend veranderd ?

Waarom die vraag stellen ? Een halve eeuw geleden schreef Norman Angell, cowboy en Nobelprijs voor de vrede, dat iemands mening over de feiten doorgaans belangrijker is dan de feiten zelf. Mensen baseren immers hun gedrag op hun mening en geven op die manier vorm aan de wereld.

Wat alvast veranderd is met elf september, is Amerika's kijk op de wereld. Voor het Washington van George W. Bush bestaat de wereld enkel nog uit terroristen, schurkenstaten en massavernietigingswapens. In de plaats van samenwerking en diplomatie kwam Machiavelli's visie terug dat geliefd zijn goed is voor een leider, maar gevreesd beter – en dat macht het enige is dat telt om 's werelds enige supermacht te blijven.

Wat ook veranderd is, is onze kijk op Amerika. Peiling na peiling geeft aan dat het medeleven met Amerika verwasemd is, dat Amerika een arrogante, onvoorspelbare en onverschillige grootmacht is geworden. Voor velen is Amerika een probleem geworden. Continent na continent vraagt om grotere politieke autonomie ten opzichte van het Washington.

De machtigste staat ter wereld is teruggekeerd naar de negentiende-eeuwse recepten van nationale soevereiniteit, nationale belangen, militaire macht. Het resultaat stemt niet hoopvol. Amerika zit met twee guerrillaoorlogen opgescheept. Het vredesproces in het Midden-Oosten ligt opnieuw aan diggelen na een zoveelste actie-reactie spiraal. Aanslagen van Bali tot Bombay. Ontelbare kleine brandjes en sluimerende conflicten elders in de wereld. De president riskeert zijn tweede ambtstermijn mis te lopen, omdat de strijd tegen de werkloosheid geen aandacht krijgt, omdat zelfs Republikeinen vinden dat Washington te alomtegenwoordig is geworden in het dagelijkse leven en dit in naam van de strijd tegen het terrorisme.

Enkele Amerikaanse adviseurs van Democratische origine hebben onlangs een opvallende suggestie gedaan. De visie van de Democraten, zeggen zij, sluit in werkelijkheid veel nauwer aan bij het wereldbeeld van de modale Amerikaan dan die van het Witte Huis. Willen de Democraten ooit weer aan de macht komen, dan moeten zij opnieuw aansluiting vinden bij wat Amerika echt aanvoelt. De Democraten, besluiten zij, moeten daarom dringend een meer genereuze visie op de mondiale samenleving gaan formuleren, met een rol voor Amerika die de bondgenoten niet afstoot, zoals vandaag het geval is.

Er bestaat dus een ander Amerika. Maar dat heeft anderen nodig om het Washingtonse wereldbeeld achter zich te laten. Maar wat doet de rest van de wereld ? Wij klagen over Amerika. Wij gedragen ons als toeschouwers van de wereldscène, niet als deelnemers. De ambitie, de energie en de ideeën om iets te doen aan de toenemende gewelddadigheid van de wereldpolitiek kunnen we blijkbaar niet opbrengen.

Toch moet ooit iemand 's opstaan om de brokstukken van de internationale samenwerking te lijmen en de draden van het multilaterale spinnenweb opnieuw bij elkaar te brengen. Als onze nieuwe paarse regering daar nu eens de nieuwe aspiratie van haar buitenlands beleid van maakte ?

België heeft geschiedenis geschreven in de jaren vijftig toen Paul-Henri Spaak de Europese bureu uit een hun nationalistische impasse haalde met zijn project van een steeds nauwere Europese Unie. Een decennium later opnieuw, toen Pierre Harmel zijn pelgrimsstaf ter hand nam om het Europa van de Atlantische Oceaan tot aan de Oeral uit de confrontatiepolitiek te halen door een pan-Europese samenleving in het vooruitzicht te stellen. Het recept was steeds hetzelfde: een doordacht toekomstproject dat verankerd zit in een onderstroom van publieke verwachtingen, een buitenlandminister die voor zijn mening uitkomt en die zijn departement motiveert door zijn medewerkers het gevoel te geven betrokken te zijn in een groot avontuur.

De regeringsverklaring, de nieuwe beleidsplannen binnen het ministerie van buitenlandse zaken, de activiteiten van premier Verhofstadt in de afgelopen jaren om een mondialisering met een menselijk gelaat te schetsen en de inspanningen van Louis Michel om ethiek en Realpolitik met elkaar te verzoenen – het zou niet zo heel veel moeite vergen om dit aaneen te rijgen tot een doordacht actieprogramma. Het internationale profiel van België bestaat vandaag uit Europa en Centraal-Afrika. Daar worden wij nu internationaal mee geassocieerd. *Global governance* kan een bijkomende dimensie worden, het project van een meer harmonieuze wereldorde, met gedeelde waarden en zorgen, gemeenschappelijke prioriteiten en sterke instellingen – een wereld waarin terroristen geen voedingsbodem meer vinden.

Als de paarse regering dat niet doet, dan zal haar buitenlands beleid – vrees ik – verzanden in de grijsheid van de alledaagse dossiers. Er is een ambitie en duidelijke doelstellingen nodig om te verhinderen dat misstappen – iedereen maakt wel 's fouten – uitvergroot worden tot diplomatieke fiasco's. Het paniekvoetbal rond de genocidewet is zo'n voorbeeld. De thema's inzake buitenlands beleid die sedertdien in het nieuws zijn gekomen, kan je niet bepaald inspirerend noemen. Gaan we met zijn vieren, zijn vijven of met zijn zessen naar de WHO-vergadering in Cancún ? De regionalisering van de wapenexport (politiek misschien onvermijdelijk, maar iedereen voelt de angels aan). De defederalisering van ontwikkelingssamenwerking (het blijft een slecht idee met meer nadelen dan voordelen).

Na het kleine Europa van Spaak, het grote Europa van Harmel, is de wereld nu de patiënt die behoefte heeft aan een alternatieve aanpak en een meer positieve boodschap.

(Knack, 3 september 2003)